

بررسی حقوقی دریافت مبالغ زیرمیزی توسط پزشکان

مؤلفین

علی رضائی

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی

دکتر محمد رضا کریملو

دندانپزشک و پزشک قانونی

انتشارات قانون یار

۱۴۰۰

سرشناسه	: رضائی، علی، ۱۳۵۷
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی حقوقی دریافت مبالغ زیرمیزی توسط پزشکان / مولفین علی رضائی، محمدرضا کریملر
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات قانون یار، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۴۰-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۱۵] - ۱۲۲.
موضوع	: پزشکان — ایران — خطای شغلی
موضوع	: Iran -- MalpracticePhysicians
موضوع	: رشوه — قوانین و مقررات — ایران
موضوع	: Bribery -- Law and legislation -- Iran
موضوع	: پزشکی — قوانین و مقررات کیفری — ایران
موضوع	: Iran -- Criminal provisionsMedical laws and legislation
تناسه افزوده	: کریملر، محمدرضا، ۱۳۵۷
رده بندی کنگره	: ۵/۳۱۰۰ KMH
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۴۱۲/۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۴۹۰۵۱

انتشارات قانون یار

بررسی حقوقی دریافت مبالغ زیرمیزی توسط پزشکان

تألیف: علی رضائی - دکتر محمدرضا کریملر

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضلی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۷۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۹-۵۴۰-۰

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید، پلاک ۹۲

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
فصل اول.....	۱۱
کلیات.....	۱۱
بخش اول: بررسی و تبیین مفاهیم.....	۱۱
بند اول: واژگان اصلی.....	۱۲
فصل دوم.....	۳۷
تبیین زیرمیزی پزشکان از منظر حقوق موضوعه.....	۳۷
بخش اول: بررسی و شناخت زیرمیزی پزشکان در نظام حقوقی ایران.....	۳۷
بند اول: زیرمیزی به عنوان جرم.....	۳۸
بند دوم: بررسی حقوقی رشوه گرفتن پزشکان.....	۴۱
بند سوم: زیرمیزی به عنوان تخلف انتظامی.....	۴۳
بند چهارم: بررسی ارکان تشکیل دهنده جرم.....	۴۸
بخش دوم: ضمانت اجراها.....	۶۰
بند اول: ضمانت اجرای انتظامی.....	۶۰
بند دوم: ضمانت اجرای کیفری.....	۶۴
بند سوم: ضرورت بازنگری در قوانین.....	۶۶
بخش سوم: بررسی نوع رابطه مالی بین پزشک و بیمار.....	۶۸
بند اول: نقش عامل رضایت در انعقاد قرارداد درمان.....	۷۰
بخش چهارم: ادله های ممنوعیت اخذ زیرمیزی از بیمار از دیدگاه حقوقی و شرعی.....	۷۲
بند اول: قرآن کریم.....	۷۳
بند دوم: روایات.....	۷۵
بند سوم: اجماع.....	۷۶

۷۷	بند چهارم: عقل
۷۸	بخش پنجم: حکم اخذ زیرمیزی از بیمار از دیدگاه حقوق و شرع
۸۳	فصل سوم
۸۳	تحلیل حقوقی زیرمیزی پزشکان از منظر جرم شناسی
۸۳	بخش اول: بررسی جزایی زیرمیزی پزشکان
۸۳	بند اول: علل وقوع زیرمیزی گرفتن پزشکان
۸۴	بند دوم: عدم نظارت بر کار پزشکان ^۱
۹۰	بند سوم: غیر واقعی بودن تعرفه ها
۹۲	بند چهارم: فقدان آگاهی بیماران و اطرافیان آن ها
۹۵	بخش دوم: بازدارنده نبودن قوانین و ضمانت اجراها
۹۸	بخش سوم: راه کارهای پیشگیری از زیرمیزی گرفتن پزشکان
۱۰۲	بخش چهارم: اصلاح ساختار اداری و مدیریتی
۱۰۴	بخش پنجم: اصلاح ساختار فرهنگی و اجتماعی
۱۰۹	بخش ششم: حمایت از مطبوعات و آزادی بیان برای انعکاس فساد
۱۱۵	منابع و مآخذ

پیشگفتار

زیرمیزی گرفتن پزشکان موضوعی است که سابقه و قدمت آن به سال های اخیر بر می گردد و مسأله ای نبوده است که از دیرباز ریشه در تاریخ داشته باشد. زیرمیزی اصطلاحی عرفی و نو است و در کتب فقه و مصطلحات فقهی تعریف به خصوصی در مورد آن وجود ندارد، اما در کتب لغت و عرف جامعه زیرمیزی در معنایی خاص استعمال می شود که پدیده اخذ مبالغ غیررسمی توسط برخی از پزشکان که این عمل در زبان محاوره تحت عنوان زیر میزی به آن اشاره می شود نشان دهنده شیوع این پدیده در نظام سلامت می باشد به گونه ای که حتی برخی خود را محق اخذ این مبالغ از مریض می نمایند. امروزه دریافت مبالغ مازاد بر تعرفه که در اصطلاح به آن زیرمیزی می گویند به یکی از چالش های مهم پیش روی بیماران و مدیران نظام درمان تبدیل شده است. اگرچه قانونگذار به جرم انگاری این پدیده به صورت کلی اقدام نموده است، اما از منظر فقهی از آنجا که ماهیت قرارداد درمان در مراکز خصوصی مانند مطب ها و نهادهای دولتی باهم متفاوت است، به تبع حکم فقهی متفاوتی نیز دارد. برخی بر این نظرند که حرمت رشوه اختصاص به باب قضا دارد و گرفتن رشوه در غیر باب قضا (از جمله پزشکی را) جایز می دانند. برخی دیگر نیز قائلند چون بیمار مضطر، راضی به معالجه است، قرارداد درمان صحیح است و از مصادیق اکل مال به باطل محسوب نمی گردد. پزشک در این موارد در قالب اجاره اشخاص طرف قرارداد بیمارستانها یا دیگر مراکز دولتی قرار میگیرد و از آنجا که رابطه مالی مستقیمی با بیمار ندارد، گرفتن مبلغی بیش از اجرت، توجیه فقهی و قانونی ندارد زیرا وی اجیر دولت بوده و اجرت خود را طبق قرارداد دریافت مینماید. بنابراین اخذ زیرمیزی از مصادیق اکل مال به باطل و هرگونه تصرف در آن حرام و نامشروع است. عدم

وجود تعرفه مناسب کار پزشکان از علل وقوع این پدیده می باشد همانگونه که میدانیم رساندن تعرفه ها به سطح واقعی میتواند از این پدیده جلوگیری کند. اخذ وجوه مبالغ غیر رسمی به نوعی به اعتماد و احترام عمومی که مردم به نظام سلامت دارند را دچار خدشه و نقصان می کند حال آنکه تلاش های نظام سلامت بر هیچ کس پوشده نیست. خسارات فراوانی که از وقوع پدیده مجرمانه به بار می آید دولت ها را از همان ابتدا وادار به مبارزه با این پدیده کرده است. برای پیشگیری و مبارزه اساسی با جرم زیر میزی پزشکان نیز باید با علل آن به مبارزه برخاست. کمبود منابع حقوقی که در آن به علل و راه کارهای پیشگیری از این پدیده پرداخته شده باشد به وضوح احساس می شود. ضمن آن که در خصوص تخلف یا جرم بودن این موضوع تاکنون کتاب جامعی تألیف نشده است و عناصر تشکیل دهنده آن به درستی تبیین نشده است. همچنین به نظر می رسد علیرغم تلاش های صورت گرفته، وقوع این جرم در جامعه رو به افزایش است.